

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 548/2016 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lasten edun toteutumisesta turvapaikanhakijoiden vastaanottopalveluiden lakkautuksissa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Emma Karin /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 548/2016 vp:

Miten hallitus varmistaa, että lasten hyvinvointi, etu ja oikeudet huomioidaan, kun vastaanottopalveluita lakkautetaan kielteisen oleskelulupapäätöksen myötä vastaanottolain 14 a §:n nojalla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Turvapaikanhakijat ovat oikeutettuja vastaanottokeskusten järjestämiin vastaanottopalveluihin, joista säädetään vastaanottolaissa. Vastaanottopalvelujen tarjoaminen ei voi kuitenkaan kestää rajoituksettomasti. Niiden lopettaminen tulee kyseeseen siinä vaiheessa, kun Suomen viranomaiset ovat arvioineet kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ja todenneet, että ulkomaalaisella ei ole laillisia perusteita oleskella Suomessa ja että hänen on turvallista palata kotimaahansa.

Vastaanottolain 14 a §:n 3 momentti mahdollistaa vastaanottopalvelujen lopettamisen ulkomaalaiselta, joka voisi kielteisen turvapaikkapäätöksen saatuaan palata avustettuna kotimaahansa käyttäen hyväksi vapaaehtoisen paluun järjestelmää. Pääsäännön mukaan ulkomaalaiselle, joka ei palaa vapaaehtoisesti, annetaan vastaanottopalveluja enintään 30 päivää sen jälkeen, kun päätös maasta poistamisesta on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi ja poliisi on ilmoittanut vastaanottokeskukselle, että täytäntöönpano viranomaistoimin ei ole mahdollista. Lainkohdassa on nimennomaan säädetty, että sitä ei sovelleta ilman huoltajia oleviin lapsiin. Vastaanottopalvelujen antamista voidaan myös 4 momentin nojalla jatkaa kohtuullinen aika erityisen henkilökohtaisen syyn vuoksi vastaanottokeskuksen johtajan päätöksellä.

Vastaanottolakia sovellettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun sekä hänen kehitykseensä ja terveyteensä liittyviin seikkoihin. Lapsen etua arvioitaessa on otettava huomioon, mitä lastensuojelulaissa säädetään lapsen edun arvioimisesta.

Vastaanottopalvelujen piiristä poistamisen suhteen voidaan yleensä pitää lähtökohtana, että lapsi seuraa vanhempiaan, ellei lapsen etu poikkeuksellisesti muuta edellytä. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 9 artiklan mukaan lapsella on oikeus elää vanhempiensa kanssa sekä ylläpitää suhteita molempiin vanhempiinsa. Lasta ei saa erottaa vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti, paitsi jos se on lapsen edun mukaista. Näin ollen lapsi voi, sikäli kuin se on lapsen edun mukaista, jäädä vastaanottokeskuksen johtajan päätöksellä vastaanottopalvelujen piiriin, vaikka

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 548/2016 vp

palvelut päättyisivät lapsen vanhemmilta. Vastaanottopalvelujen jatkamista koskeva ratkaisu perustuu tapauskohtaiseen kokonaisharkintaan ja lapsen etua arvioitaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä lastensuojeluviranomaisten kanssa.

Yhteiskunnan kannalta ei voida pitää kestäväenä ratkaisuna vaihtoehtoa, jossa perhe päättää ilman mitään laillisia perusteita jäädä oleskelemaan Suomeen ja oleskelu tapahtuu yhteiskunnan kustannuksella vastaanottopalveluja nauttien. Sen sijaan turvapaikkaa hakeneelle perheelle voidaan vastaanottolain nojalla korvata kohtuulliset muuttokustannukset ja maksaa avustusta, jos perhe poistuu maasta vapaaehtoisesti. Näin tuetaan osaltaan perheen uudelleen kotoutumista kotimaahansa ja edistetään hyvinvointia. Käteisellä annettavan avustuksen suuruuteen vaikuttavat palaajien henkilökohtaiset ja paluumaan olosuhteet sekä mahdollinen haavoittuva asema. Vaihtoehtoisesti avustus voidaan tarjota perheen tarpeiden mukaan räätälöitynä hyödyketukena, jolloin palaajia esimerkiksi avustetaan työpaikan ja asunnon hankkimisessa.

Maahanmuuton ministerityöryhmä sopi syyskuussa, että turvapaikanhakijoiden laittoman maassa oleskelun ehkäisyä ja hallintaa varten laaditaan ministeriöiden yhteinen toimenpidesuunnitelma. Poikkihallinnollinen suunnitelma valmistuu marraskuussa. Siinä tullaan painottamaan toimenpiteitä, joilla varaudutaan mahdolliseen laittoman maassa oleskelun lisääntymiseen. Yhtenä toimenpidekokonaisuutena edistetään vapaaehtoisen paluun toimivuutta.

On huomattava, että vastaanottojärjestelmästä poistaminen ei tarkoita perusoikeuksien epäämistä. Ulkomaalainen ei menetä oikeuttaan perustuslain 19 §:n 1 momentissa turvattuun välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon vastaanottopalvelujen päättyessä.

Laittomasti maassa oleskelevalle perusoikeuksien toteuttaminen on luonnollisesti vaikeampaa kuin turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän piirissä olevalle. Se ei kuitenkaan voi olla peruste jatkaa vastaanottopalveluja tilanteessa, jossa palvelujen antamisen peruste on lakannut.

Helsingissä 17.11.2016

Sisäministeri Paula Risikko